

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2005. június 30.*

A C-28/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a tribunal de grande instance de Paris (Franciaország) a Bírósághoz 2004. január 28-án érkezett 2003. december 5-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Tod's SpA**,

a **Tod's France SARL**

és

az **Heyraud SA**

között,

a **Technisynthèse**

* Az eljárás nyelve: francia.

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans (előadó) tanácselnök, R. Silva de Lapuerta, R. Schintgen, P. Kūris és G. Arestis bírák,

főtanácsnok: F. G. Jacobs,

hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

— a Tod's SpA és a Tod's Franciaország SARL képviseletében C. de Haas ügyvéd,

— a Heyraud SA és a Technisynthèse képviseletében C. Menage ügyvéd,

— a francia kormány képviseletében G. de Bergues és A. Bodard-Hermant meghatalmazotti minőségben,

- az olasz kormány képviselőjében I. Braguglia meghatalmazotti minőségben, segítője P. Gentili avvocato dello Stato,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében K. Banks meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor;

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatali kérelem tárgya az EK 12. cikk értelmezése.

- 2 Ezt a kérelmet az alapeljárás felperesei, a Tod's SpA (a továbbiakban: a Tod's) a Tod's France SARL (a továbbiakban a Tod's France) és az alapügy alperese, a Heyraud SA

(a továbbiakban: a Heyraud), valamint az alapügy beavatkozója, a Technisynthèse közötti jogvita keretén belül terjesztették elő, melynek tárgya egy mintaoltalom alatt álló cipőmodellek hamisítása ügyében benyújtott kereset.

A nemzetközi szabályozás

- 3 Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló berni egyezmény (1971. július 24-i párizsi egyezmény, a továbbiakban: a berni uniós egyezmény) végleges, 1979. szeptember 28-án felülvizsgált változata 2. cikke (7) bekezdésének szövegezése az alábbi:

„Az [irodalmi és művészeti művek védelméről szóló berni] Unióhoz tartozó országok törvényhozó szervei jogosultak az alkalmazott művészet termékeire, a műszaki rajzokra és az ipari mintákra vonatkozó törvények alkalmazási területeinek szabályozására, továbbá hogy – az ezen Egyezmény 7. Cikke (4) bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével – rendezzék e termékek, rajzok és minták védelmének előfeltételeit. Azon művek számára, amelyek a származási országban csupán mint rajzok és minták esnek védelem alá, az Unió másik országában is csak az ebben az országban a rajzok és minták számára fennálló különleges védelmet lehet igényelni; ha azonban ebben az országban ilyen különleges védelem nem létezik, ezeket a műveket mint művészeti műveket kell védeni.”

- 4 A berni uniós egyezmény 5. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az ezen Egyezmény által védett műveik tekintetében a szerzők – a mű származási országa kivételével – az Unió valamennyi országában azokat a jogokat élvezik,

amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek most vagy a jövőben biztosítanak, valamint azokat a jogokat is, amelyeket ez az Egyezmény külön megad.”

- 5 A berni uniós egyezmény 5. cikkének (4) bekezdése az alábbi módon rendelkezik:

„(4) Származási országnak kell tekinteni:

- a) azokra a művekre nézve, amelyek először az Unió valamelyik országában jelentek meg, ezt az országot; ha pedig a mű az Unió több országában egyidejűleg jelent meg, és ezekben az országokban eltérő tartalmú védelmi idő van érvényben, akkor ezek közül az országok közül azt, amelynek törvényei a legrövidebb tartalmú védelmet biztosítják;
- b) azokra a művekre nézve, amelyek egyidejűleg jelentek meg egy Unión kívüli és az Unióhoz tartozó valamelyik országban, az utóbbi országot;
- c) a meg nem jelent vagy az először az Unión kívüli országban megjelent olyan művekre nézve, amelyek Unióhoz tartozó országban egyidejűleg nem jelentek meg, az Uniónak azt az országát, amelynek a szerző állampolgára; mégis

- i. az ilyen filmeknek, ha gyártójuk székhelye vagy állandó lakóhelye az Unióhoz tartozó országban van, ez lesz a származási országa,

- ii. az ilyen építőművészeti műveknek pedig, ha az Unió egyik országában építették fel, vagy az ilyen grafikai és plasztikai műveknek, ha az Unió egyik országában fekvő ingatlanok alkotórészei, ez lesz a származási országa.”

Az alapeljárásról és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 6 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a Tod's egy olyan Olaszországban alapított társaság, amely állítása szerint a Tod's és Hogan márkákkal forgalmazott cipőkön mint (ipar)művészeti alkotásokon fennálló szerzői vagyoni jogokkal rendelkezik. A Tod's France ezen cipők franciaországi forgalmazója.

- 7 Miután a Tod's tudomást szerzett arról, hogy az Heyraud a Tod's és Hogan modellek főbb jellegzetességeit lemásoló vagy legalábbis utánozó, Heyraud megnevezéssel ellátott cipőmodelleket kínál eladásra, illetve árusít, 2002. február 8-án hatósági jegyzőkönyv felvételét indítványozta. Ezt követően, február 13-án az alapeljárás felperesei pert indítottak az Heyraud ellen a kérdést előterjesztő bíróság előtt. Az Eram csoport leányvállalata, a Technisynthèse az Heyraud kérelmeinek támogatása érdekében az eljárásba önként belépett beavatkozóként.

- 8 Az alapeljárás tárgya többek között a Tod's és Hogan márkájú cipómodellek hamisítása ügyében indított kereset, amely keresettel szemben az Heyraud elfogadhatatlansági kifogással él a berni uniós egyezmény 2. cikkének (7) bekezdése alapján. Az Heyraud úgy véli, hogy ezen rendelkezés alkalmazásában a Tod's nem tarthat igényt Franciaországban szerzői jogi oltalomra olyan modellek tekintetében, amelyek ugyanezen jogcímen nem élvezhetnek oltalmat Olaszországban.
- 9 A Tod's erre azt a választ adja többek között, hogy ezen rendelkezés alkalmazása az EK 12. cikk értelmében hátrányos megkülönböztetést valósít meg.
- 10 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a berni uniós egyezmény 2. cikke (7) bekezdésének második mondatában található „csak [...] különleges védelmet lehet igényelni” kifejezés alkalmazásának az a hatása, hogy megfosztja a berni uniós országok azon állampolgárait, akik műveik származási országában csak a rajzokat és mintákat megillető oltalomban részesülnek, azon lehetőségtől, hogy szerzői jogaikat érvényesíthessék az Unió azon országában, amelyek lehetővé teszik a többes oltalmat.
- 11 Noha a Bíróság szerint úgy tűnik, ez a rendelkezés nem valósítja meg a szerzői jog jogosultjának állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetését, tartalma közösségi jogi tekintetben vitatható, mivel a „megjelent” mű származási országa a legtöbb esetben megegyezik azzal az országgal, amelynek a mű alkotója állampolgára, vagy amelyben szokásos tartózkodási helye van, és egy „meg nem jelent” mű származási országa az említett egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének c) pontja alkalmazásában az az ország, amelynek a szerző állampolgára.

- 12 Miután úgy vélte, hogy az előtte folyó jogvita megoldása az EK 12. cikk értelmezésén múlik, a le tribunal de grande instance de Paris úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„Az EK 12. cikk [...], amely felállítja az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmát, ellentétben áll-e azzal, hogy egy szerző joga az adott tagállam jogszabályai által biztosított szerzői jogi védelem igénylésére a szerzői mű származási országa szerinti megkülönböztető feltételhez van kötve?”

Előzetes észrevételek

- 13 A Tod's és a Tod's France kételkednek az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés relevanciájában. A berni uniós egyezmény 2. cikke (7) bekezdésének alkalmazási feltételei az alapeljárásban nem teljesülnek. Egyébként is csodálkoznak e kérdésen, tekintettel arra, hogy a francia ítélkezési gyakorlatban létezik egy olyan egyértelmű – általuk egyébiránt vitatott – iránymutatás, amelynek értelmében ezen rendelkezés nem foglal magában hátrányos megkülönböztetést.

- 14 E tekintetben fontos emlékeztetni arra, hogy nem a Bíróság feladata, hogy állást foglaljon az alapügy megoldása tekintetében releváns nemzeti vagy — jelen esetben — nemzetközi rendelkezések alkalmazhatóságáról. A Bíróság feladata ugyanis az, hogy — a közösségi és nemzeti bíróságok közötti hatáskörmegosztás keretén belül — figyelembe vegye az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés háttéréül szolgáló szabályozást, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szerepel (e tekintetben lásd a Bíróság C-475/99. sz., Ambulanz Glöckner ügyben 2001. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 2001., I-8089. o.] 10. pontját és a C-153/02. sz. Neri-

ügyben 2003. november 13-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-13555. o.] 34. és 35. pontját).

- 15 A francia bíróságok állítólagos ítélkezési iránymutatásáról szólva elegendő arra emlékeztetni, hogy az EK 234. cikk második bekezdésének értelmében, ha egy tagállam bármely bírósága úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van értelmezési kérdés eldöntésére, kérheti a Bíróságot, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést (lásd a Bíróság C-283/81. sz., Cilfit és társai ügyben 1982. október 6-án hozott ítéletének [EBHT 1982., 3415. o.] 6. pontját).

- 16 Egyébiránt noha a Bíróság elé terjesztett észrevételek nagy része, legalábbis részben, a formatervezési minták oltalmáról szóló, 1998. október 13-i 98/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvhez (HL L 289., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 21. kötet, 120. o.) kapcsolódik, a Bíróságnak nem kell véleményt alkotnia ezen irányelv rendelkezéseinek értelmezéséről.

- 17 Ki kell emelni ugyanis, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdése kizárólag az EK 12. cikkekre vonatkozik. Továbbá, amint azt az Európai Közösségek Bizottsága helyesen megjegyzi, az alapeljárás tényállási elemei, amelyek a hatósági jegyzőkönyv felvételéhez vezettek 2000. február 8-án, a 98/71 irányelv átültetésére a tagállamok számára meghatározott határidő letelte, azaz 2001. október 28-a előtt keletkeztek.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 18 Emlékeztetni kell arra, hogy a szerzői jog és a szomszédos jogok, amelyek különösen az áruk és szolgáltatások Közösségen belüli mozgására gyakorolt hatásuknál fogva az

EK-Szerződés alkalmazási körébe tartoznak, szükségképpen alá vannak vetve az EK 12. cikk (1) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalma általános elvének (lásd a C-92/92. sz. és C-326/92. sz., Phil Collins és társai egyesített ügyekben 1993. október 20-án hozott ítélet [EBHT 1993., I-5145. o.] 27. pontját, valamint a C-360/00. sz. Ricordi-ügyben 2002. június 6-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-5089. o.] 24. pontját).

- 19 Egyébiránt az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az állampolgárok és nem-állampolgárok közötti egyenlő bánásmódra vonatkozó jogszabályok megtiltják nemcsak az állampolgárságon alapuló nyílt megkülönböztetést, hanem a megkülönböztetés minden rejtett formáját is, amelyek a megkülönböztetés más ismérve alkalmazásával voltaképpen azonos eredményre vezetnek (lásd e tekintetben a C-29/95. sz., Pastoors és Trans-Cap ügyben 1997. január 23-án hozott ítélet [EBHT 1997., I-285. o.] 16. pontját és a C-224/00. sz. Bizottság kontra Olaszország ügyben 2002. március 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-2965. o.] 15. pontját).
- 20 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a berni uniós egyezmény 2. cikke (7) bekezdésének alkalmazása egy tagállam nemzeti jogában a mű származási országa szerinti különbségtételhez vezet. E rendelkezés alkalmazásából egészen pontosan az következik, hogy a kedvező bánásmód alól, vagyis az egyrészt a rajzok és minták jogán, másrészt a szerzői jogon alapuló kettős oltalom élvezetéből ki vannak zárva azon művek szerzői, amelyek származási országa egy olyan másik tagállam, amely az adott mű számára kizárólag a rajzokat és mintákat megillető jogi oltalmat biztosít. Ugyanakkor az említett kedvező bánásmód biztosított azon művek szerzői számára, amelyek származási országa az előbbi tagállam.
- 21 Következésképpen meg kell vizsgálni, hogy a mű származási országa szerinti megkülönböztető feltétel kikötésével egy, az alapügyben érintett szabályozás alkalmazása megvalósíthat-e állampolgárság alapján történő közvetett hátrányos megkülönböztetést a jelen ítélet 19. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében.

- 22 Az Heyraud és a Technisynthèse, valamint a francia kormány úgy véli, hogy ez az eset nem áll fenn. A francia kormány álláspontja szerint tekintettel az alkotók és jogutódjaik nagy mobilitására az alkalmazott művészetek területén, egy rajz vagy egy minta első megjelenésének helye nem szükségszerűen esik egybe a szerző állampolgárságával, és gyakoribb, hogy nem is áll fenn ilyen egybeesés. Ebből következőleg a berni uniós egyezmény 7. cikkének (2) bekezdése alapján véve vagy nagyrészt nem bán kedvezőtlenül más tagállamok állampolgáraival, és ez a rendelkezés nem vezet közvetett hátrányos megkülönböztetéshez.
- 23 Ezen álláspontnak ugyanakkor nem adható hely.
- 24 Hiszen nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy kapcsolat áll fenn egyrészt egy mű berni uniós egyezmény szerinti származási országa, másrészt e mű szerzőjének állampolgársága között.
- 25 A meg nem jelent művek tekintetében ezen kapcsolat nem kétséges, ahogyan azt a berni uniós egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének c) pontja kifejezetten kimondja.
- 26 A megjelent művek tekintetében a származási ország, amint az az említett egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének a) pontjából következik, az az ország, ahol a mű először megjelent. Márpedig egy első ízben egy tagállamban megjelent művek esetében a szerző legtöbbször ezen tagállam állampolgára, míg egy másik tagállamban megjelent művek szerzői általában nem az előbbi tagállam állampolgárai.

- 27 Ebből következik, hogy az alapügyben érintett szabályozáshoz hasonló szabályozás alkalmazása esetén fennáll annak kockázata, hogy a szabályozás más tagállamok polgárai hátrányára érvényesül, és ez az állampolgárságon alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetéshez vezethet (lásd e tekintetben a Bíróság C-279/93. sz. Schumacker-ügyben 1995. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1995., I-225. o.] 28 és 29. pontját, valamint a fent hivatkozott Pastoors és Trans-Cap ítélet 17. pontját).
- 28 Ugyanakkor ennek megállapítása a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében nem elégséges ahhoz, hogy a kérdéses szabályozásnak az EK 12. cikkel való összeegyeztethetlenségét ki lehessen mondani. Ehhez az is szükséges, hogy a kérdéses szabályozás alkalmazását objektív körülmények ne indokolják (e vonatkozásban lásd a Bíróság C-398/92. sz., Mund & Fester ügyben 1994. február 10-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-467. o.] 16. és 17. pontját, valamint a fent hivatkozott Pastoors és Trans-Cap ítélet 19. pontját).
- 29 A francia kormány úgy véli, hogy a berni uniós egyezmény 2. cikkének (7) bekezdését mindenképpen jogszerű cél igazolja, és ugyanezen bekezdés alkalmas és szükséges e cél megvalósításához.
- 30 A francia kormány arra hivatkozik, hogy a berni uniós egyezmény tárgya az irodalmi és művészeti művek védelme, és az egyezmény 2. cikkének (7) bekezdése, valamint 5. cikkének (4) bekezdése azon feltételeket határozza meg, amelyek mellett a művek szerzői jogi oltalmat élvezhetnek, objektív, a mű besorolásához alkalmazandó jogon alapuló követelmény alapján. Ennek következtében, a francia kormány álláspontja szerint amennyiben egy alkotás nem jogosult művészeti művet megillető védelemre abban az országban, ahol először jelent meg, nem illeti meg ilyen oltalom a berni unió tagországaiban sem, mert mint művészeti mű nem létezik. A hivatkozott 2. cikk (7) bekezdése tehát nem a szerzői jog gyakorlására vonatkozik, hanem a mű művészeti műként történő elismeréséhez alkalmazandó jogra.

- 31 Ezen megfontolások fényében ugyanakkor nem lehet arra következtetni, hogy fennállnak olyan objektív körülmények, amelyek igazolhatják egy, az alapügyben érintetthez hasonló szabályozás alkalmazását.
- 32 Hiszen, amint az a berni uniós egyezmény 5. cikkének (1) bekezdéséből következik, az egyezmény tárgya nem az irodalmi és művészeti művek védelme tárgyában alkalmazandó jog meghatározása, hanem általános szabályként felállítja az ezen művekre vonatkozó jogok nemzeti kezelésének rendszerét.
- 33 A berni uniós egyezmény 2. cikkének (7) bekezdése, amint azt a Bizottság helyesen megjegyzi, viszonyossági szabályt tartalmaz, amelynek értelmében egy uniós ország kizárólag akkor biztosítja a nemzeti, tehát kettős oltalmat, ha azt a mű származási országa is biztosítja.
- 34 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében egy szerződés vagy a másodlagos jog által a tagállamokra rótt kötelezettségek végrehajtását nem lehet viszonyossági feltételhez kötni (lásd a Bíróság C-405/01. sz., Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének [EBHT 2003., I-10391. o.] 61. pontját, valamint a hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 35 Mivel egyetlen olyan objektív körülményre sem történt hivatkozás, amely természeténél fogva igazolhat egy, az alapügyben érintett szabályozáshoz hasonló szabályozást, úgy kell tekinteni, hogy e szabályozás az EK 12. cikkben tiltott állampolgárság alapján történő közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

- 36 Ennélfogva tehát az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 12. cikkel, amely kimondja az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, ellentétes az, hogy egy szerző joga az adott tagállam jogszabályai által biztosított szerzői jogi védelem igénylésére a szerzői mű származási országa szerinti megkülönböztető feltételhez van kötve.

A költségekről

- 37 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EK 12. cikket, amely kimondja az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy egy szerző joga az adott tagállam jogszabályai által biztosított szerzői jogi védelem igénylésére a szerzői mű származási országa szerinti megkülönböztető feltételhez van kötve.

Aláírások